

Evaluatie ZSM-aanpak in het openbaar vervoer

Om overlast en agressie in het openbaar vervoer tegen te gaan, wordt waar mogelijk lik-op-stukbeleid toegepast om de daders snel te kunnen bestraffen. Om vast te stellen hoe vaak ZSM-aanpak wordt toegepast in het openbaar vervoer, is gekeken naar de aard en omvang van geweldsdelicten in het openbaar vervoer. De bevindingen staan hieronder beschreven.

Afhandeling van strafzaken via de ZSM-werkwijze is een goede manier om in strafzaken die zich daarvoor lenen op een snelle en adequate manier tot bestraffing te komen. Het gaat om veelvoorkomende criminaliteit zoals, vernieling of licht geweld. Oftewel zaken die doorgaans bij de politierechter (eventueel via snelrecht) of via een OM-strafbeschikking kunnen worden afgedaan. De essentie is dat in elke zaak maatwerk wordt geleverd via een aanpak die recht doet aan de belangen van de dader, het slachtoffer en de maatschappij. Daarbij is snelheid een belangrijk element; daders en slachtoffers weten snel waar ze aan toe zijn.

In het openbaar vervoer wordt in veel gevallen de ZSM-werkwijze toegepast. In de jaren 2017-2021 is tussen de 66% en 80% van de strafbare gedragingen via ZSM-aanpak afgedaan.

	2017		2018		2019		2020		2021	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Instroom OM	210		203		199		164		192	
wrv via ZSM	138	66%	142	70%	143	72%	131	80%	140	73%

De ZSM-aanpak wordt vooral toegepast bij zaken als 'eenvoudige' mishandeling (42%), vernieling (21%) of openlijk geweld (14%) in het openbaar vervoer. Maar ook bij bedreiging (8%), belediging (6%), zware mishandeling (4%) en bij overige zaken zoals 'dagvaarding nietig', 'OM niet ontvankelijk', 'ontslag rechtsvervolging' en 'niet opvolgen van bevel' (5%).

In de onderstaande tabel zijn de zaken uitgelicht die door het Openbaar Ministerie worden geclassificeerd als 'geweld in het openbaar vervoer'. Dit kunnen ook zaken zijn waarin meerdere feiten ten laste zijn gelegd. In die gevallen kan de schuldigverklaring ook voor andere feiten zijn dan het feit geclassificeerd als "geweld in openbaar vervoer". Deze cijfers zijn indicatief. Ze geven een zo goed mogelijke representatie op basis van de informatie die op dit moment beschikbaar is uit de managementinformatiesystemen van de Rechtspraak. Hieruit blijkt dat in de meeste gevallen de strafzaken via de ZSM-aanpak in het openbaar vervoer tot een veroordeling leiden.

Aantal zaken via ZSM met een feit met maatschappelijke classificatie "geweld in openbaar vervoer" naar jaar afdoening door de rechter in 1e aanleg					
<i>Bron: PSK, datum raadpleging 4-7-2022</i>					
Eindvonnis	2017	2018	2019	2020	2021
Schuldig met/zonder strafoplegging	90	68	65	51	53
Vrijspraak	4	14	9	5	5
Overig	11	6	5	9	10
Eindtotaal	105	88	79	65	68

Door alle organisaties wordt de ambitie gedeeld om de veelvoorkomende criminaliteit zorgvuldig, zo snel als mogelijk en betekenisvol af te doen. Dit wordt gedaan door vroegtijdig (straf)zaken met elkaar op te pakken. In hoeverre de ZSM-aanpak ook daadwerkelijk tot minder geweldsmisdrijven leidt is niet onderzocht. Hiervoor is onder andere langdurig recidive-onderzoek nodig.